

Di chúc
của
**CHỦ TỊCH
HỒ CHÍ MINH**

Di chúc của **CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH**

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH
(1890 - 1969)

Lời Nhà Xuất Bản

Đã 45 năm Chủ tịch Hồ Chí Minh đi xa, cũng là 45 năm toàn Đảng, toàn quân, toàn dân Việt Nam ta thực hiện Di chúc thiêng liêng của Người. Từ khi đất nước thống nhất, Bắc Nam sum họp một nhà, nhất là khi bước vào công cuộc đổi mới, phát triển và hội nhập, chúng ta có thêm những diễn biến lịch sử và thực tiễn cách mạng rất sinh động, phong phú, càng hiểu rõ hơn, sâu sắc hơn những lời căn dặn nhắc nhở trong Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh.

Khi Người *nói về Đảng*, là nhắc ta giữ truyền thống đoàn kết, nhất trí, thực hành dân chủ, thường xuyên tự phê bình và phê bình, mỗi cán bộ đảng viên phải thực sự thấm nhuần đạo đức cách mạng.

Khi Người nói về *đoàn viên thanh niên* hay nói về *nhân dân lao động*, là yêu cầu Đảng, Nhà nước chăm lo cho thế hệ kế tục sự nghiệp cách mạng, có kế hoạch thật tốt để phát triển kinh tế, văn hóa, xã hội, không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân, luôn quan tâm đến việc đem lại ấm no hạnh phúc cho nhân dân.

Khi Người dự báo về *cuộc kháng chiến chống Mỹ*, là khẳng định cho ta niềm tin tất thắng, cùng những việc phải làm để xây dựng lại đất nước “đàng hoàng hơn, to đẹp hơn”.

Khi Người nói về *phong trào cộng sản*, là nhắc ta xây dựng, giữ gìn, củng cố tình đoàn kết với các nước *anh em, bè bạn*, mở rộng quan hệ quốc tế, tích cực chủ động đóng góp của Việt Nam vào cách mạng thế giới.

Và cả khi Người nói về *việc riêng*, cũng là chỉ dẫn cho ta cách làm người phụng sự Tổ quốc, phụng sự nhân dân.

Như thế, Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh không chỉ là tâm nguyện, tình cảm, ý chí, niềm tin, trách nhiệm của một con người - một lãnh tụ đối với đất nước, dân tộc, với toàn dân, toàn Đảng; mà còn có giá trị như một công trình lý luận về xây dựng và củng cố Đảng cầm quyền, một tác phẩm bàn về xây dựng xã hội mới - xã hội chủ nghĩa

ở Việt Nam, một phác thảo lớn về chiến lược phát triển và hội nhập của đất nước ta. Đó là tầm vóc vĩ đại của trí tuệ, tư tưởng, tâm hồn, đạo đức, nhân cách Hồ Chí Minh. Di chúc của Người được xem như vừa là cương lĩnh chiến lược, vừa là chương trình hành động của đất nước ta từ hôm qua đến hôm nay và mai sau.

Gần nửa thế kỷ qua, Thành phố Hồ Chí Minh vì cả nước và cùng cả nước thực hiện Di chúc Bác Hồ. Thành phố đã làm điểm hội tụ để non sông thu về một mối vào mùa Xuân 1975; đã có nhiều tháo gỡ khó khăn, góp phần vào xây dựng đường lối đổi mới, đã và đang có nhiều đột phá đi trước để về đích trước trong xây dựng phát triển kinh tế - xã hội, giữ vững vị trí là động lực của vùng kinh tế trọng điểm phía Nam, là cửa ngõ phía Nam của đất nước trong tiến trình phát triển, hội nhập và toàn cầu hóa... Đó là những minh chứng rõ ràng và chân thực về những nỗ lực mà Thành phố Hồ Chí Minh kính dâng lên Bác với lòng tự hào xứng đáng là Thành phố mang tên Người.

Trong niềm tự hào ấy, Nhà xuất bản Tổng hợp Thành phố Hồ Chí Minh trân trọng giới thiệu cuốn sách quý ***Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh***, với niềm mong ước được thành kính gửi tới bạn đọc một di sản thiêng liêng mà Bác Hồ để lại cho muôn đời sau.

Thành phố Hồ Chí Minh, tháng Chín, năm 2014
NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP
THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

Bút tích Di chúc của **CHỦ TỊCH HỒ CHÍ MINH**

Việt-Nam dân chủ cộng hòa
Độc lập, tự do, hạnh phúc

(Tuyệt đối bí mật)

Nhân dịp mừng 75 tuổi

Người làm thơ rất nổi tiếng, ở Trung-quốc đời nhà Đường là cụ Đỗ-Fù có câu thơ rằng: 'Nhân sinh thất thập cổ lai hy'. nghĩa là: Người thọ bảy mươi, xưa nay hiếm.

Năm nay, tôi đã 75 tuổi. Tinh thần vẫn sáng suốt, thân thể vẫn mạnh khỏe. Tuy vậy, tôi cũng đã là lớp người 'xưa nay hiếm'

Ái đoán biết tôi sẽ sống và phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng mấy năm mấy tháng nữa!

Vì vậy, tôi để lại mấy lời này, chỉ nói tóm tắt vài việc thôi. Fòng khi tôi sẽ đi gặp cụ Các Mac, cụ Lê-nin và các vị cách mạng đàn anh khác, thì đồng bào cả nước và đồng chí trong Đảng khỏi cảm thấy đột ngột.

Trước hết nói về ĐẢNG - Nhờ đoàn kết chặt chẽ, một lòng một dạ phục vụ zai cấp, phục vụ nhân dân, cho nên từ ngày thành lập đến nay, ĐẢNG ta đã đoàn kết, tổ chức và lãnh đạo nhân dân ta hàng hái đấu tranh tiên từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

Đoàn kết là một truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và của dân ta. Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ cần fải zữ zìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như zữ zìn con người của mắt mình.

Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh tự phê bình và phê bình là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng. *Fải có tinh t.c. thường xuyên phê bình.*

ĐẢNG ta là một đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ fải thật sự thâm nhuần đạo đức cách mạng, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Fải zữ zìn Đảng ta thật trong sạch, fải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.

Đoàn viên và thanh niên ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung fong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ. ĐẢNG cần fải chăm lo záo zục đạo đức cách mạng cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng xã hội chủ nghĩa vừa 'hồng' vừa 'chuyên'.

Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết.

*Phục vụ Tổ quốc,
(Tới từ Thủ Đức,
H.C.M.)*

Nhân dân lao động ta ở miền xuôi cũng như ở miền núi, đã bao đời chịu đựng gian khổ, bị chế độ phong kiến và thực dân áp bức bóc lột, lại kinh qua nhiều năm chiến tranh.

Tuy vậy, nhân dân ta rất anh hùng, dũng cảm, hăng hái, cần cù. Từ ngày có Đảng, nhân dân ta luôn luôn đi theo Đảng, rất trung thành với Đảng.

Đảng ta đã có kế hoạch thật tốt để phát triển kinh tế và văn hóa, nhằm không ngừng nâng cao đời sống của nhân dân.

Cuộc kháng chiến chống Mỹ có thể sẽ kéo dài mấy năm nữa. Đồng bào ta có thể phải hy sinh nhiều của nhiều người. Nhưng sao, chúng ta phải quyết tâm đánh bại Mỹ đến thắng lợi hoàn toàn.

Còn non, còn nước, còn người,

Thắng bại Mỹ, ta sẽ xây dựng hơn mười ngày nay!

Nếu khó khăn gian khổ đến đâu, nhân dân ta nhất định sẽ hoàn toàn thắng lợi. Đế quốc Mỹ nhất định phải rút khỏi nước ta. Tổ quốc ta nhất định sẽ thống nhất. Đồng bào Nam, Bắc nhất định sẽ sum họp một nhà. Nước ta sẽ có vinh dự lớn là một nước nhỏ mà đã anh dũng đánh thắng 2 đế quốc to - là Pháp và Mỹ; và đã góp phần xứng đáng vào phong trào giải phóng dân tộc.

Về phong trào Cộng sản thế giới - là một người suốt đời phục vụ cách mạng, tôi càng tự hào với sự lớn mạnh của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế bao nhiêu, thì tôi càng đau lòng bấy nhiêu vì sự bất hòa hiện nay giữa các đảng anh em!

Tôi mong rằng Đảng ta sẽ ra sức hoạt động, góp phần đặc biệt vào việc khôi phục lại khối đoàn kết giữa các đảng anh em trên nền tảng chủ nghĩa Mac-Lênin và chủ nghĩa quốc tế vô sản, có lý có tình.

Tôi tin chắc rằng các đảng anh em và các nước anh em nhất định sẽ phải đoàn kết lại.

- - -

Về việc riêng - Sau khi tôi qua đời, chớ nên tổ chức đám đình, lãng phí ngày tháng và tiền bạc của nhân dân.

Tôi yêu cầu thi hài tôi được đốt đi, nói chữ là 'hỏa táng'. Tôi mong rằng cách 'hỏa táng' dần dần sẽ được phổ biến. Vì như thế đối với người sống đã tốt về mặt vệ sinh, lại không tốn đất. Bao giờ ta có nhiều điện, thì 'điện táng' càng tốt hơn.

Tro xương thì tìm một quả đồi mà chôn. Gần Tam-đảo và Ba-vì như hình có nhiều đồi tốt. Trên mộ, nên xây 1 cái nhà zân đơn, rộng rãi, chắc chắn, mát mẽ để nhưng người đến thăm viếng có chỗ nghỉ ngơi.

Nên có kế hoạch trồng cây trên đồi. Ai đến thăm thì trồng một cây làm kỷ niệm. Trồng cây nào fải tốt cây ấy. lâu ngày, cây nhiều thành rừng, sẽ lợi cho fong cảnh và lợi cho nông nghiệp.

Nếu tôi qua đời trước ngày nước ta được thông nhất, thì nên gửi một ít tro xương cho đồng bào miền Nam.

- - -

Cuối cùng, tôi để lại muôn vàn tình thân yêu cho toàn zân, toàn Đảng, cho toàn thể bộ đội, cho các cháu thanh niên và nhi đồng.

Tôi cũng gửi lời chào thân ái đến các đồng chí, các bầu bạn, và các cháu thanh niên nhi đồng quốc tế.

Đều mong muốn cuối cùng của tôi là: Toàn Đảng toàn zân ta đoàn kết fần đầu, xây zựng một nước Việt-Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, zân chủ và zàu mạnh, và gop fần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế zới./.

Hà-nội, ngày 15 tháng 5 năm 1965.

Chứng kiến.
Bí thư thứ nhất
Ban chấp hành trung ương:

Le Đức

Hồ Chí Minh

(Tuyệt Lối
bí mật)

Nhà nay, tôi vừa 78 tuổi, vào lớp nhỏ nữ
"Trang Khố". Tôi nhớ vẫn sang chơi, tôi vẫn
Khỏe có kem so với vài năm trước đây. *Đó là một*

Điền vào chỗ trống
 Chi ~~nhưng~~ toán biết được tôi sẽ sống và
 phục vụ ^{nhưng} cho quốc gia, phục vụ cách mạng này
 không, mãi mãi nữa?
 Viết đến đây

bi vậy, tôi ^{khát khao và} đi học máy. Lối này, fong
khi tôi sẽ đi gặp cụ Khắc Mác, cụ Liên và
các vị cách mạng đến anh khác, thì đây bây
giờ nước và đất chủ trong đang khôi con thấy
đời ngọt

Về việc riêng:

Suốt đời tôi hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ
cách mạng, phục vụ nhân dân. Nay đã phải từ biệt
thế giới này, tôi ^{chính}~~tiếp~~ tiếp tục ^ở~~đang~~ không được phục
vụ lần hơn nữa, nhieu hơn nữa.

Sau khi tôi đã qua đi, chỉ còn tờ ^{chợ} tiền
fong lênh đênh, để khơi lòng vì thế gọi và tìm
bạc của nhân dân.

Tôi yêu câu thơ hai từ được tôi đi,
trên lời "hoà tấu" Tôi mong rằng cách "hoà

tung. "Dầu máy sẽ được phủ bên. Vì như thế ~~đón~~²
với sự. Sống đã tốt về mặt về sinh, lại không
tối đạt ruộng. Khi ta có nhiều tiền, thì "đền tống"
cũng tốt hơn.

Tro ~~cho~~ thủ chưa làm 3 fan, bỏ vào 3 cái
hộp sơn. 1 hộp ~~để~~^{cho} lại miền Bắc. 1 hộp cho miền
Trung. 1 hộp cho miền Nam.

Đồng bào mỗi miền nên chọn 1 quả đồi
mà chôn hộp tro đó. Trên đồi, không nên có bia đá,
trường đình, mà nên xây 1 ngôi nhà 3 ô đón, rộng
rai, chắc chắn, mát mẻ, để nghỉ ngơi. Đền thờ cúng
ở chỗ nghỉ ngơi.

Nên có kế hoạch trồng cây ăn và trồng quanh
đồi. Li đến thăm khu trại 1 ~~hàng~~ và cây làm kỷ
niệm. Lâu ngày, cây như thế nào sẽ tốt cho
fong sinh vài lời ~~cho nông nghiệp~~. Việc ~~trồng~~^{lưu} ~~trồng~~^{gác} này
giao phó cho ~~các~~ các cụ phụ lão.

phố, hàng xa) vẫn lấy ruộng vườn hoa và bia kỷ
niệm ghi công của các liệt sĩ, để đời đời giáo
dục tình thần yêu nước cho nhân dân. **ta**

Đối với cha mẹ, vợ con (của thường binh
và liệt sĩ) **nhường** **trả** sức lao động và tăng thu,
thả chính quyền địa phương, (nếu ở nông thôn
thả chính quyền xã cũng h. t. x. nông nghiệp) hỗ
trợ để họ có công việc làm ổn thích hợp, giúp
khắc để họ bị đói rét.

A
Xem tiếp 3

Đối với nhữg nạn nhân của chế độ sa hởi cũ,
nhữg trộm cắp, gái đĩm, cờ bạc, buôn bán,
v.v., thả nhà nước hỗ trợ vừa giáo dục, vừa
giúp **hỗ trợ** để cải tạo họ, giúp họ trở nên nhữg
vũ. lao động lương thiện.

Trong bao năm khố chiến chử thuộc găm **tiếp** **đi** **sĩ** **đi**
chử đ. q. Mỹ, Đệ bào ta, nhất là đệ bào này
găm **đi** luôn luôn hết sức trung thành với Đệ và ch. **đi**
ra sức góp của góp người, **chính** **đang** **mọi** **khó** **khăn**
găm **khó**. Nay ta đã hoàn toàn thắng lợi, tôi có ý **đi**
(Xem tiếp Lq38)

nông nghiệp
đề nghị miễn thuế ¹ năm cho các h. đ. x. nông
nghiệp để cho đỡ bào hủ hã, mất gạo, mất bắp,
thêm niềm phấn khởi, đẩy mạnh sản xuất.

Ở đây mọi về Kế hoạch xây dựng lại thành phố
và làng mạc đẹp đẽ, đông hơn, hơn trước chiến
tranh. 1. Khởi phục và mở rộng các ngành kinh
tế. 1. Phát triển công tác vệ sinh, y tế. 1. Sửa
đổi chế độ giáo dục cho hợp với hoàn cảnh
mới của nhân dân, như phát triển các trường
múa ngay học tập múa ngay lao động. 1.
Cũng có quốc phòng. 1. Chuẩn bị mọi mặt để
thống nhất Tổ quốc....

Công việc trên đây là rất to lớn, nặng nề,
và phức tạp, ^{mà cố gắng} là rất vẻ vang. Đây là 1 cuộc
chiến đấu chống lại nghị quyết của cu kỳ, hủ hống, để
tạo ra nghị cái mới mẻ, tốt tươi. ^{Đề xuất lý lý lý lý lý} Các phái đông
viên toàn dân, tổ chức và giáo dục toàn dân, gia
vào lực lượng vĩ đại của toàn dân. Đến gần đây
thấy hơi

Nguyên văn
các bản viết Di chúc
của
**CHỦ TỊCH
HỒ CHÍ MINH**

VIỆT NAM DÂN CHỦ CỘNG HÒA

Độc lập, Tự do, Hạnh phúc

(Tuyệt đối bí mật)

Nhân dịp mừng 75 tuổi

Người làm thơ rất nổi tiếng, ở Trung Quốc đời nhà Đường là cụ Đỗ Phủ có câu thơ rằng: “nhân sinh thất thập cổ lai hy”. Nghĩa là: người thọ bảy mươi, xưa nay hiếm.

Năm nay, tôi đã 75 tuổi. Tinh thần vẫn sáng suốt, thân thể vẫn mạnh khỏe. Tuy vậy, tôi cũng đã là lớp người “xưa nay hiếm”.

Ai đoán biết tôi sẽ sống và phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng mấy năm mấy tháng nữa?

Vì vậy, tôi để lại mấy lời này, chỉ nói tóm tắt vài việc thôi. Phòng khi tôi sẽ đi gặp cụ Các Mác, cụ Lê-nin và các vị cách mạng đàn anh khác, thì đồng bào cả nước và đồng chí trong Đảng khỏi cảm thấy đột ngột.

Trước hết nói về Đảng - Nhờ đoàn kết chặt chẽ, một lòng một dạ phục vụ giai cấp, phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc, cho nên từ ngày thành lập đến nay, Đảng ta đã đoàn kết, tổ chức và lãnh đạo nhân dân ta hăng hái đấu tranh tiến từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

Đoàn kết là một truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và của dân ta. Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình.

Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh *tự phê bình và phê bình* là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng. Phải có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau.

Đảng ta là một đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần *đạo đức cách mạng*, thật sự cần kiệm liêm chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.

Đoàn viên và thanh niên ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ. Đảng cần phải chăm lo giáo dục *đạo đức cách mạng* cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng xã hội chủ nghĩa vừa “hồng” vừa “chuyên”.

Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết.

Nhân dân lao động ta ở miền xuôi cũng như ở miền núi, đã bao đời chịu đựng gian khổ bị chế độ phong kiến và thực dân áp bức bóc lột, lại kinh qua nhiều năm chiến tranh.

Tuy vậy, nhân dân ta rất anh hùng, dũng cảm, hăng hái, cần cù. Từ ngày có Đảng, nhân dân ta luôn luôn đi theo Đảng, rất trung thành với Đảng.

Đảng cần phải có *kế hoạch* thật tốt để phát triển kinh tế và văn hóa, nhằm không ngừng *nâng cao đời sống của nhân dân*.

Cuộc kháng chiến chống Mỹ có thể sẽ kéo dài mấy năm nữa. Đồng bào ta có thể phải hy sinh nhiều của nhiều người. Dù sao, chúng ta phải quyết tâm đánh giặc Mỹ đến thắng lợi hoàn toàn.

Còn non, còn nước, còn người,

Thắng giặc Mỹ, ta sẽ xây dựng hơn mười ngày nay!

Dù khó khăn gian khổ đến mấy, nhân dân ta nhất định sẽ hoàn toàn thắng lợi. Đế quốc Mỹ nhất định phải cút khỏi nước ta. Tổ quốc ta nhất định sẽ thống nhất. Đồng bào Nam, Bắc nhất định sẽ sum họp một nhà. Nước ta sẽ có vinh dự lớn là một nước nhỏ mà đã anh dũng đánh thắng hai đế quốc to - là Pháp và Mỹ; và đã góp phần xứng đáng vào phong trào giải phóng dân tộc.

Về phong trào cộng sản thế giới - Là một người suốt đời phục vụ cách mạng, tôi càng tự hào với sự lớn mạnh của

phong trào cộng sản và công nhân quốc tế bao nhiêu, thì tôi càng đau lòng bấy nhiêu vì sự bất hòa hiện nay giữa các đảng anh em!

Tôi mong rằng Đảng ta sẽ ra sức hoạt động, góp phần đặc lực vào việc khôi phục lại khối đoàn kết giữa các đảng anh em trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lê-nin và chủ nghĩa quốc tế vô sản, có lý có tình.

Tôi tin chắc rằng các đảng anh em và các nước anh em nhất định sẽ phải đoàn kết lại.

Về việc riêng - Sau khi tôi qua đời, chớ nên tổ chức đám đình, lãng phí ngày giờ và tiền bạc của nhân dân.

Tôi yêu cầu thi hài tôi được *đốt đi*, nói chữ là “hỏa táng”. Tôi mong rằng cách “hỏa táng” dần dần sẽ được phổ biến. Vì như thế đối với người sống đã tốt về mặt vệ sinh, lại không tốn đất. Bao giờ ta có nhiều điện, thì “điện táng” càng tốt hơn.

Tro xương thì tìm một quả đồi mà chôn. Gần Tam Đảo và Ba Vì như hình có nhiều đồi tốt. Trên mộ, nên xây một cái nhà giản đơn, rộng rãi, chắc chắn, mát mẻ để những người đến thăm viếng có chỗ nghỉ ngơi.

Nên có kế hoạch *trồng cây* trên đồi. Ai đến thăm thì trồng một cây làm kỷ niệm. Trồng cây nào phải tốt cây ấy.

Lâu ngày, cây nhiều thành rừng, sẽ tốt cho phong cảnh và lợi cho *nông nghiệp*.

Nếu tôi qua đời trước ngày nước ta được thống nhất, thì nên gửi một ít tro xương *cho đồng bào miền Nam*.

Cuối cùng, tôi để lại muôn vàn tình thân yêu cho toàn dân, toàn Đảng, cho toàn thể bộ đội, cho các cháu thanh niên và nhi đồng.

Tôi cũng gửi lời chào thân ái đến các đồng chí, các bầu bạn, và các cháu thanh niên nhi đồng quốc tế.

Điều mong muốn cuối cùng của tôi là: Toàn Đảng toàn dân ta đoàn kết phấn đấu, xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới.

Chứng kiến,

Hà Nội, ngày 15 tháng 5 năm 1965

Bí thư thứ nhất

HỒ CHÍ MINH

Ban Chấp hành Trung ương:

LÊ DUẨN

VIỆT NAM DÂN CHỦ CỘNG HÒA

Độc lập, Tự do, Hạnh phúc

(Tuyệt đối bí mật)

Năm nay, tôi vừa 78 tuổi, vào lớp những người “trung thọ”. Tinh thần vẫn sáng suốt tuy sức khỏe có kém so với vài năm trước đây. Người ta đến khi tuổi tác càng cao thì sức khỏe càng thấp. Đó là một điều bình thường.

Nhưng không ai đoán biết được tôi sẽ sống và phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng mấy tháng, mấy năm nữa?

Vì vậy, tôi viết sẵn và để lại mấy lời này, phòng khi tôi sẽ đi gặp cụ Các Mác, cụ Lê-nin và các vị cách mạng đàn anh khác, thì đồng bào cả nước và đồng chí trong Đảng khỏi cảm thấy đột ngột.

Về việc riêng

Suốt đời tôi hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân. Nay dù phải từ biệt thế giới này, tôi không có điều gì phải hối hận, chỉ tiếc là tiếc rằng không được phục vụ lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa.

Sau khi tôi đã qua đời, chớ nên tổ chức diếu phúng linh đình, để khỏi lãng phí thì giờ và tiền bạc của nhân dân.

Tôi yêu cầu thi hài tôi được đốt đi, tức là “hỏa táng”. Tôi mong rằng cách “hỏa táng” sau này sẽ được phổ biến. Vì như thế đối với người sống đã tốt về mặt vệ sinh, lại không tốn đất ruộng. Khi ta có nhiều điện, thì “điện táng” càng tốt hơn.

Tro thì chia làm ba phần, bỏ vào ba cái hộp sành. Một hộp cho miền Bắc. Một hộp cho miền Trung. Một hộp cho miền Nam.

Đồng bào mỗi miền nên chọn một quả đồi mà chôn hộp tro đó. Trên mỏ, không nên có bia đá tượng đồng, mà nên xây một ngôi nhà giản đơn, rộng rãi, chắc chắn, mát mẻ, để những người đến thăm viếng có chỗ nghỉ ngơi.

Nên có kế hoạch trồng cây trên và chung quanh đồi. Ai đến thăm thì trồng một vài cây làm kỷ niệm. Lâu ngày, cây nhiều thành rừng sẽ tốt cho phong cảnh và lợi cho *nông nghiệp*. Việc săn sóc nên giao phó cho các cụ phụ lão.

* * *

Tháng 5-1968, khi xem lại thư này tôi thấy cần phải viết thêm mấy điểm không đi sâu vào chi tiết.

Ngay sau khi cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta đã hoàn toàn thắng lợi, công việc toàn Đảng, toàn quân và toàn dân ta phải ra sức làm là mau chóng hàn gắn vết thương nghiêm trọng do đế quốc Mỹ gây ra trong cuộc chiến

tranh xâm lược dã man. Đó là một công việc cực kỳ to lớn, phức tạp và khó khăn. Chúng ta phải có kế hoạch sẵn sàng, rõ ràng, chu đáo, để tránh khỏi bị động, thiếu sót và sai lầm. Theo ý tôi, việc cần phải làm trước tiên là *chỉnh đốn lại Đảng*, làm cho mỗi đảng viên, mỗi đoàn viên, mỗi chi bộ đều ra sức làm tròn nhiệm vụ Đảng giao phó cho mình, toàn tâm toàn ý phục vụ nhân dân. Làm được như vậy, thì dù công việc to lớn mấy, khó khăn mấy chúng ta cũng nhất định thắng lợi.

Đầu tiên là công việc đối với *con người*.

Đối với những người đã dũng cảm hy sinh một phần xương máu của mình (cán bộ, binh sĩ, dân quân, du kích, thanh niên xung phong...), Đảng, Chính phủ và đồng bào phải tìm mọi cách làm cho họ có nơi ăn chốn ở yên ổn, đồng thời phải mở những lớp dạy nghề thích hợp với mỗi người để họ có thể dần dần “tự lực cánh sinh”.

Đối với các liệt sĩ, mỗi địa phương (thành phố, làng xã) cần xây dựng vườn hoa và bia kỷ niệm ghi sự hy sinh anh dũng của các liệt sĩ, để đời đời giáo dục tinh thần yêu nước cho nhân dân ta.

Đối với cha mẹ, vợ con (của thương binh và liệt sĩ) mà thiếu sức lao động và túng thiếu, thì chính quyền địa phương (nếu ở nông thôn thì chính quyền xã cùng hợp tác xã nông nghiệp) phải giúp đỡ họ có công việc làm ăn thích hợp, quyết không để họ bị đói rét.

Những chiến sĩ trẻ tuổi trong các lực lượng vũ trang nhân dân và thanh niên xung phong đều đã được rèn luyện trong chiến đấu và đều tỏ ra dũng cảm. Đảng và Chính phủ cần chọn một số ưu tú nhất, cho các cháu ấy đi học thêm các ngành, các nghề, để đào tạo thành những cán bộ và công nhân có kỹ thuật giỏi, tư tưởng tốt, lập trường cách mạng vững chắc. Đó là đội quân chủ lực trong công cuộc xây dựng thắng lợi chủ nghĩa xã hội ở nước ta.

Trong sự nghiệp chống Mỹ, cứu nước, phụ nữ đảm đang ta đã góp phần xứng đáng trong chiến đấu và trong sản xuất. Đảng và Chính phủ cần phải có kế hoạch thiết thực để bồi dưỡng, cất nhắc và giúp đỡ để ngày thêm nhiều phụ nữ phụ trách mọi công việc kể cả công việc lãnh đạo. Bản thân phụ nữ thì phải cố gắng vươn lên. Đó là một cuộc cách mạng đưa đến quyền bình đẳng thật sự cho phụ nữ.

Đối với những nạn nhân của chế độ xã hội cũ, như trộm cắp, gái điếm, cờ bạc, buôn lậu, v.v..., thì Nhà nước phải dùng vừa giáo dục, vừa phải dùng pháp luật để cải tạo họ, giúp họ trở nên những người lao động lương thiện.

Trong bao năm kháng chiến chống thực dân Pháp, tiếp đến chống đế quốc Mỹ, đồng bào ta, nhất là đồng bào nông dân đã luôn luôn hết sức trung thành với Đảng và Chính phủ ta ra sức góp của góp người, vui lòng chịu đựng mọi khó

khăn gian khổ. Nay ta đã hoàn toàn thắng lợi, tôi có ý đề nghị miễn thuế nông nghiệp một năm cho các hợp tác xã nông nghiệp để cho đồng bào hỉ hả, mát dạ, mát lòng, thêm niềm phấn khởi, đẩy mạnh sản xuất.

Ở đây nói về kế hoạch xây dựng lại thành phố và làng mạc đẹp đẽ, đàng hoàng hơn trước chiến tranh. Khôi phục và mở rộng các ngành kinh tế. Phát triển công tác vệ sinh, y tế. Sửa đổi chế độ giáo dục cho hợp với hoàn cảnh mới của nhân dân, như phát triển các trường nửa ngày học tập nửa ngày lao động. củng cố quốc phòng. Chuẩn bị mọi việc để thống nhất Tổ quốc...

Công việc trên đây là rất to lớn, nặng nề, và phức tạp, mà cũng là rất vẻ vang. Đây là một cuộc chiến đấu chống lại những gì đã cũ kỹ, hư hỏng, để tạo ra những cái mới mẻ, tốt tươi. Để giành lấy thắng lợi trong cuộc chiến đấu khổng lồ này cần phải động viên toàn dân, tổ chức và giáo dục toàn dân, dựa vào lực lượng vĩ đại của toàn dân.

* * *

10-5-69

Cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta dù phải kinh qua gian khổ hy sinh nhiều hơn nữa, song nhất định thắng lợi hoàn toàn.

Đó là một điều chắc chắn.

Tôi có ý định đến ngày đó, tôi sẽ đi khắp hai miền Nam Bắc, để chúc mừng đồng bào, cán bộ, và chiến sĩ anh hùng, thăm hỏi các cụ phụ lão, các cháu thanh niên và nhi đồng yêu quý của chúng ta.

Kế theo đó, tôi sẽ thay mặt nhân dân ta đi thăm và cảm ơn các nước anh em trong phe xã hội chủ nghĩa, và các nước bầu bạn khắp năm châu đã tận tình ủng hộ và giúp đỡ cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta.

Ông Đỗ Phủ là người làm thơ rất nổi tiếng ở Trung Quốc, đời nhà Đường, có câu rằng “nhân sinh thất thập cổ lai hy” nghĩa là “người thọ 70, xưa nay hiếm”.

Năm nay, tôi vừa 79 tuổi, đã là hạng người “xưa nay hiếm” nhưng tinh thần, đầu óc vẫn rất sáng suốt, tuy sức khỏe có kém so với vài năm trước đây. Khi người ta đã ngoài 70 xuân, thì tuổi tác càng cao, sức khỏe càng thấp. Điều đó cũng không có gì lạ.

Nhưng ai mà đoán biết tôi còn phục vụ cách mạng, phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân được bao lâu nữa?

Vì vậy tôi để sẵn mấy lời này, phòng khi tôi sẽ đi gặp cụ Các Mác, cụ Lê-nin và các vị cách mạng đàn anh khác, thì đồng bào cả nước, đồng chí trong Đảng và bầu bạn khắp nơi đều khỏi cảm thấy đột ngột.

Di chúc
của
**CHỦ TỊCH
HỒ CHÍ MINH**
Công bố năm 1969

VIỆT NAM DÂN CHỦ CỘNG HÒA

Độc lập - Tự do - Hạnh phúc

Cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta dù phải kinh qua gian khổ, hy sinh nhiều hơn nữa, song nhất định thắng lợi hoàn toàn.

Đó là một điều chắc chắn.

Tôi có ý định đến ngày đó, tôi sẽ đi khắp hai miền Nam Bắc, để chúc mừng đồng bào, cán bộ và chiến sĩ anh hùng; thăm hỏi các cụ phụ lão, các cháu thanh niên và nhi đồng yêu quý của chúng ta.

Kế theo đó, tôi sẽ thay mặt nhân dân ta đi thăm và cảm ơn các nước anh em trong phe xã hội chủ nghĩa, và các nước bầu bạn khắp năm châu đã tận tình ủng hộ và giúp đỡ cuộc chống Mỹ, cứu nước của nhân dân ta.

Ông Đỗ Phủ là người làm thơ rất nổi tiếng ở Trung Quốc đời nhà Đường, có câu rằng “nhân sinh thất thập cổ lai hy”, nghĩa là “người thọ 70, xưa nay hiếm”.

Năm nay, tôi vừa 79 tuổi, đã là lớp người “xưa nay hiếm” nhưng tinh thần, đầu óc vẫn rất sáng suốt, tuy sức khỏe có kém so với vài năm trước đây. Khi người ta đã ngoài 70 xuân, thì tuổi tác càng cao, sức khỏe càng thấp. Điều đó cũng không có gì lạ.

Nhưng ai mà đoán biết tôi còn phục vụ cách mạng, phục vụ Tổ quốc, phục vụ nhân dân được bao lâu nữa?

Vì vậy, tôi để sẵn mấy lời này, phòng khi tôi sẽ đi gặp cụ Các Mác, cụ Lê-nin và các vị cách mạng đàn anh khác, thì đồng bào cả nước, đồng chí trong Đảng và bầu bạn khắp nơi đều khỏi cảm thấy đột ngột.

Trước hết nói về Đảng - Nhờ đoàn kết chặt chẽ, một lòng một dạ phục vụ giai cấp, phục vụ nhân dân, phục vụ Tổ quốc, cho nên từ ngày thành lập đến nay, Đảng ta đã đoàn kết, tổ chức và lãnh đạo nhân dân ta hăng hái đấu tranh tiến từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

Đoàn kết là một truyền thống cực kỳ quý báu của Đảng và của dân ta. Các đồng chí từ Trung ương đến các chi bộ cần phải giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình.

Trong Đảng thực hành dân chủ rộng rãi, thường xuyên và nghiêm chỉnh *tự phê bình và phê bình* là cách tốt nhất để củng cố và phát triển sự đoàn kết và thống nhất của Đảng. Phải có tình đồng chí thương yêu lẫn nhau.

Đảng ta là một đảng cầm quyền. Mỗi đảng viên và cán bộ phải thật sự thấm nhuần *đạo đức cách mạng*, thật sự cần kiệm liêm

chính, chí công vô tư. Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân.

Đoàn viên và thanh niên ta nói chung là tốt, mọi việc đều hăng hái xung phong, không ngại khó khăn, có chí tiến thủ. Đảng cần phải chăm lo giáo dục *đạo đức cách mạng* cho họ, đào tạo họ thành những người thừa kế xây dựng chủ nghĩa xã hội vừa “hồng” vừa “chuyên”.

Bồi dưỡng thế hệ cách mạng cho đời sau là một việc rất quan trọng và rất cần thiết.

Nhân dân lao động ta ở miền xuôi cũng như ở miền núi, đã bao đời chịu đựng gian khổ, bị chế độ phong kiến và thực dân áp bức bóc lột, lại kinh qua nhiều năm chiến tranh.

Tuy vậy, nhân dân ta rất anh hùng, dũng cảm, hăng hái, cần cù. Từ ngày có Đảng, nhân dân ta luôn luôn đi theo Đảng, rất trung thành với Đảng.

Đảng cần phải có *kế hoạch* thật tốt để phát triển kinh tế và văn hóa, nhằm không ngừng *nâng cao đời sống của nhân dân*.

Cuộc kháng chiến chống Mỹ có thể còn kéo dài. Đồng bào ta có thể phải hy sinh nhiều của, nhiều người. Dù sao, chúng ta phải quyết tâm đánh giặc Mỹ đến thắng lợi hoàn toàn.

Còn non, còn nước, còn người,

Thắng giặc Mỹ, ta sẽ xây dựng hơn mười ngày nay!

Dù khó khăn gian khổ đến mấy, nhân dân ta nhất định sẽ hoàn toàn thắng lợi. Đế quốc Mỹ nhất định phải cút khỏi nước ta. Tổ quốc ta nhất định sẽ thống nhất. Đồng bào Nam Bắc nhất định sẽ sum họp một nhà. Nước ta sẽ có vinh dự lớn là một nước nhỏ mà đã anh dũng đánh thắng hai đế quốc to - là Pháp và Mỹ; và đã góp phần xứng đáng vào phong trào giải phóng dân tộc.

Về phong trào cộng sản thế giới - Là một người suốt đời phục vụ cách mạng, tôi càng tự hào với sự lớn mạnh của phong trào cộng sản và công nhân quốc tế bao nhiêu, thì tôi càng đau lòng bấy nhiêu vì sự bất hòa hiện nay giữa các đảng anh em!

Tôi mong rằng Đảng ta sẽ ra sức hoạt động, góp phần đặc lực vào việc khôi phục lại khối đoàn kết giữa các đảng anh em trên nền tảng chủ nghĩa Mác - Lê-nin và chủ nghĩa quốc tế vô sản, có lý, có tình.

Tôi tin chắc rằng các đảng anh em và các nước anh em nhất định sẽ phải đoàn kết lại.

Về việc riêng - Suốt đời tôi hết lòng hết sức phục vụ Tổ quốc, phục vụ cách mạng, phục vụ nhân dân. Nay dù phải từ biệt thế giới này, tôi không có điều gì phải hối hận, chỉ tiếc là tiếc rằng không được phục vụ lâu hơn nữa, nhiều hơn nữa.

Sau khi tôi đã qua đời, chớ nên tổ chức diếu phúng linh đình, để khỏi lãng phí thì giờ và tiền bạc của nhân dân.

Cuối cùng, tôi để lại muôn vàn tình thân yêu cho toàn dân, toàn Đảng, cho toàn thể bộ đội, cho các cháu thanh niên và nhi đồng.

Tôi cũng gửi lời chào thân ái đến các đồng chí, các bầu bạn, và các cháu thanh niên, nhi đồng quốc tế.

Điều mong muốn cuối cùng của tôi là: Toàn Đảng, toàn dân ta đoàn kết phấn đấu, xây dựng một nước Việt Nam hòa bình, thống nhất, độc lập, dân chủ và giàu mạnh, và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng thế giới.

Hà Nội, ngày 10 tháng 5 năm 1969

HỒ CHÍ MINH

ĐIỀU VĂN
CỦA BAN CHẤP HÀNH TRUNG ƯƠNG
ĐẢNG LAO ĐỘNG VIỆT NAM

*Đồng chí Lê Duẩn đọc diếu văn trong Lễ truy điệu Chủ tịch Hồ Chí Minh,
ngày 9 tháng 9 năm 1969.*

Thưa đồng bào và chiến sĩ cả nước,

Thưa các đồng chí và các bạn,

HỒ CHỦ TỊCH kính yêu của chúng ta không còn nữa!

Tổn thất này vô cùng lớn lao! Đau thương này thật là vô hạn!

Dân tộc ta và Đảng ta mất một vị lãnh tụ thiên tài và một người thầy vĩ đại.

Phong trào cộng sản quốc tế, phong trào giải phóng dân tộc và cả loài người tiến bộ mất một chiến sĩ lỗi lạc, một người bạn chiến đấu kiên cường và thân thiết.

Đồng bào và chiến sĩ cả nước ta thương nhớ Người khôn xiết! Anh em và bầu bạn khắp năm châu cùng chia sẻ nỗi đau buồn sâu sắc của chúng ta.

Hơn 60 năm qua, từ buổi thiếu niên cho đến phút cuối cùng, HỒ CHỦ TỊCH đã cống hiến trọn đời mình cho sự nghiệp cách mạng của nhân dân ta và nhân dân thế giới. Người đã trải qua một cuộc đời oanh liệt, đầy gian khổ hy sinh, vô cùng cao thượng và phong phú, vô cùng trong sáng và đẹp đẽ.

Với tấm lòng yêu nước nồng nàn, HỒ CHỦ TỊCH đã sớm đến với chủ nghĩa Mác - Lê-nin, tìm thấy ở chủ nghĩa Mác - Lê-nin ánh sáng soi đường cứu dân, cứu nước. HỒ CHỦ TỊCH là người Việt Nam đầu tiên đã vận dụng

sáng tạo chủ nghĩa Mác - Lê-nin vào hoàn cảnh nước ta, vạch đường chỉ lối cho cách mạng Việt Nam từng bước tiến lên, từ thắng lợi này đến thắng lợi khác.

HỒ CHỦ TỊCH là người sáng lập, lãnh đạo và rèn luyện Đảng ta, là người xây dựng nền Cộng hòa Dân chủ Việt Nam và Mặt trận Dân tộc thống nhất, là người cha thân yêu của các lực lượng vũ trang nhân dân Việt Nam. Người là linh hồn, là ngọn cờ chói lọi, lãnh đạo toàn Đảng, toàn dân, toàn quân ta đoàn kết một lòng, chiến đấu anh dũng, viết nên những trang sử vẻ vang nhất của Tổ quốc ta.

Dân tộc ta, nhân dân ta, non sông đất nước ta đã sinh ra HỒ CHỦ TỊCH, người anh hùng dân tộc vĩ đại, và chính Người đã làm rạng rỡ dân tộc ta, nhân dân ta và non sông đất nước ta.

Người là tượng trưng cho tinh hoa của dân tộc Việt Nam, cho ý chí kiên cường, bất khuất của nhân dân Việt Nam suốt bốn nghìn năm lịch sử. “Không có gì quý hơn độc lập, tự do”. “Chúng ta thà hy sinh tất cả, chứ nhất định không chịu mất nước, nhất định không chịu làm nô lệ”. Đó là lời kêu gọi cứu nước khẩn thiết hiện nay của Tổ quốc, là lời hịch của ông cha ta vang vọng tự ngàn xưa, là nghĩa vụ thiêng liêng của chúng ta đối với muôn đời con cháu. Người nói: “Nước ta là một, dân tộc ta là một”.

“Miền Nam là máu của máu Việt Nam, là thịt của thịt Việt Nam”.
Lúc còn sống, Người luôn luôn theo sát từng bước đi của cách mạng giải phóng miền Nam, ngày đêm Người tưởng nhớ đến đồng bào và chiến sĩ miền Nam với tấm lòng thương yêu không bờ bến.

*Các đồng chí lãnh đạo Đảng và Nhà nước xúc động nghẹn ngào
lúc Chủ tịch Hồ Chí Minh vừa qua đời.*

Vĩnh biệt Người, chúng ta thể:

**Giương cao mãi mãi ngọn cờ độc lập dân tộc, quyết chiến
quyết thắng giặc Mỹ xâm lược, giải phóng miền Nam, bảo
vệ miền Bắc, thống nhất đất nước để thỏa lòng mong ước
của Người.**

Hoài bão lớn nhất của HỒ CHỦ TỊCH là Tổ quốc được giải phóng, nhân dân được hạnh phúc. Người nói: “Tôi chỉ có một ham muốn, ham muốn tột bậc, là làm sao cho nước ta được hoàn toàn độc lập, dân ta được hoàn toàn tự do, đồng bào ai cũng có cơm ăn, áo mặc, ai cũng được học hành”. Người còn nói: “Miền Bắc nhất định phải tiến lên chủ nghĩa xã hội”.

Những nữ tù phòng giam 0B4 nhà lao Chí Hòa để tang Bác Hồ.

*Chị em phụ nữ phường Tân Định, Sài Gòn
tổ chức Lễ truy điệu Chủ tịch Hồ Chí Minh.*

*Thủ tướng Phạm Văn Đồng cùng các cháu thiếu nhi
trong đám tang Chủ tịch Hồ Chí Minh.*

Lúc còn sống, Người dành tất cả lòng hiền từ ấm áp cho đồng bào, con cháu, già, trẻ, gái, trai, miền Bắc, miền Nam, miền xuôi, miền ngược. Khi mất đi, Người còn “để lại muôn vàn tình thân yêu cho toàn dân, toàn Đảng, cho toàn thể bộ đội, cho các cháu thanh niên và nhi đồng”.

Vĩnh biệt Người, chúng ta thế:

Đem hết sức mình tiếp tục phấn đấu thực hiện lý tưởng xã hội chủ nghĩa và cộng sản chủ nghĩa cao đẹp mà Người đã vạch ra cho giai cấp công nhân và nhân dân ta, đem lại phần vinh cho đất nước, hạnh phúc cho đồng bào.

HỒ CHỦ TỊCH hằng quan tâm và dày công xây dựng Đảng ta thành một khối đoàn kết, thống nhất vững mạnh. Người dạy: “Sức mạnh của Đảng là ở sự đoàn kết nhất trí”. HỒ CHỦ TỊCH là hiện thân của khối đoàn kết dân tộc, là hiện thân tình ruột thịt Bắc - Nam. Người nói: “Đoàn kết, đoàn kết, đại đoàn kết. Thành công, thành công, đại thành công”. Người luôn luôn căn dặn chúng ta phải giữ gìn và phát huy truyền thống đoàn kết và tình thương yêu đồng bào, đồng chí.

Vĩnh biệt Người, chúng ta thế:

Hết lòng hết sức giữ gìn sự đoàn kết nhất trí của Đảng như giữ gìn con ngươi của mắt mình, tăng cường sức chiến đấu của Đảng, làm hạt nhân cho khối đoàn kết toàn dân, bảo đảm cho sự nghiệp cách mạng của giai cấp công nhân và dân tộc Việt Nam hoàn toàn thắng lợi.

HỒ CHỦ TỊCH là tượng trưng cao đẹp của chủ nghĩa yêu nước chân chính kết hợp nhuần nhuyễn với chủ nghĩa quốc tế

*Đại tướng Võ Nguyên Giáp cùng đồng bào
trong đám tang Chủ tịch Hồ Chí Minh.*

vô sản. Trái tim, khối óc của Người dành cho dân tộc Việt Nam ta cũng hướng về giai cấp vô sản và các dân tộc bị áp bức trên toàn thế giới. Là người học trò trung thành của Các Mác và Lê-nin, HỒ CHỦ TỊCH chẳng những là một nhà yêu nước vĩ đại, mà còn là một chiến sĩ xuất sắc trong phong trào cộng sản quốc tế và phong trào giải phóng dân tộc của thế kỷ XX. HỒ CHỦ TỊCH thường dạy chúng ta phải chăm lo bảo vệ sự đoàn kết quốc tế, vì sự nghiệp to lớn của cách mạng Việt Nam, vì nghĩa vụ cao cả đối với cách mạng thế giới.

*Đoàn đại biểu Đảng, Chính phủ và Quốc hội Liên Xô
do đồng chí Kossigin dẫn đầu viếng Chủ tịch Hồ Chí Minh.*

Vĩnh biệt Người, chúng ta thề:

**Luôn luôn phát huy tình cảm quốc tế trong sáng của
HỒ CHỦ TỊCH, hết lòng góp sức vào việc khôi phục và tăng
cường sự đoàn kết nhất trí trong phe xã hội chủ nghĩa và giữa
các Đảng anh em trên cơ sở chủ nghĩa Mác - Lê-nin và chủ
nghĩa quốc tế vô sản; thắt chặt tình đoàn kết hữu nghị giữa các
dân tộc Đông Dương; ra sức ủng hộ phong trào cách mạng
của nhân dân các nước, góp phần tích cực vào cuộc đấu tranh
của nhân dân thế giới vì hòa bình, độc lập dân tộc, dân chủ và
chủ nghĩa xã hội.**

Cả cuộc đời vĩ đại của HỒ CHỦ TỊCH là tấm gương mãi mãi sáng ngời chí khí cách mạng kiên cường, tinh thần độc lập tự chủ, lòng yêu nhân dân thắm thiết, đạo đức chí công vô tư, tác phong khiêm tốn, giản dị. HỒ CHỦ TỊCH dạy chúng ta: “Phải giữ gìn Đảng ta thật trong sạch, phải xứng đáng là người lãnh đạo, là người đầy tớ thật trung thành của nhân dân”.

Vĩnh biệt Người, chúng ta thế:

Suốt đời học tập đạo đức, tác phong của Người, bồi dưỡng phẩm chất cách mạng, không sợ gian khổ, không sợ hy sinh, rèn luyện mình thành những chiến sĩ trung thành với Đảng, với dân, xứng đáng là đồng chí, là học trò của HỒ CHỦ TỊCH. Noi gương Người, toàn thể nhân dân ta, thanh niên ta nguyện ra sức trau dồi mình thành những con người mới, làm chủ đất nước, làm chủ xã hội mới, mang lá cờ bách chiến bách thắng của HỒ CHỦ TỊCH tới đích cuối cùng.

HỒ CHỦ TỊCH đã qua đời! Nhưng Người để lại cho chúng ta một di sản vô cùng quý báu. Đó là thời đại HỒ CHÍ MINH, thời đại rực rỡ nhất trong lịch sử quang vinh của dân tộc. Đó là kỷ nguyên độc lập, tự do của Tổ quốc, kỷ nguyên chủ nghĩa xã hội ở nước ta.

Toàn thể dân tộc Việt Nam ta, mỗi người Việt Nam ta mãi mãi ghi lòng tạc dạ công ơn trời biển của Người.

Trước anh linh của HỒ CHỦ TỊCH, chúng ta nguyện suốt đời trung thành với Người, đem hết tâm hồn và nghị lực, đoàn kết thành một khối sắt thép, phấn đấu quên mình, quyết làm tròn nghĩa vụ cao cả vì độc lập, tự do của Tổ quốc, vì hạnh phúc của nhân dân ta và góp phần xứng đáng vào sự nghiệp cách mạng của nhân dân thế giới.

HỒ CHỦ TỊCH đã qua đời! Nhưng Người luôn luôn dẫn dắt chúng ta. Chúng ta vẫn cảm thấy có Người luôn luôn bên cạnh. Bởi vì chúng ta vẫn đi theo con đường của Người, tiếp tục sự nghiệp vĩ đại của Người. Bởi vì Người vẫn sống mãi với non sông đất nước, tên tuổi và hình ảnh của Người ngày càng khắc sâu trong trái tim, khối óc của mỗi chúng ta.

Các đồng chí và đồng bào thân mến!

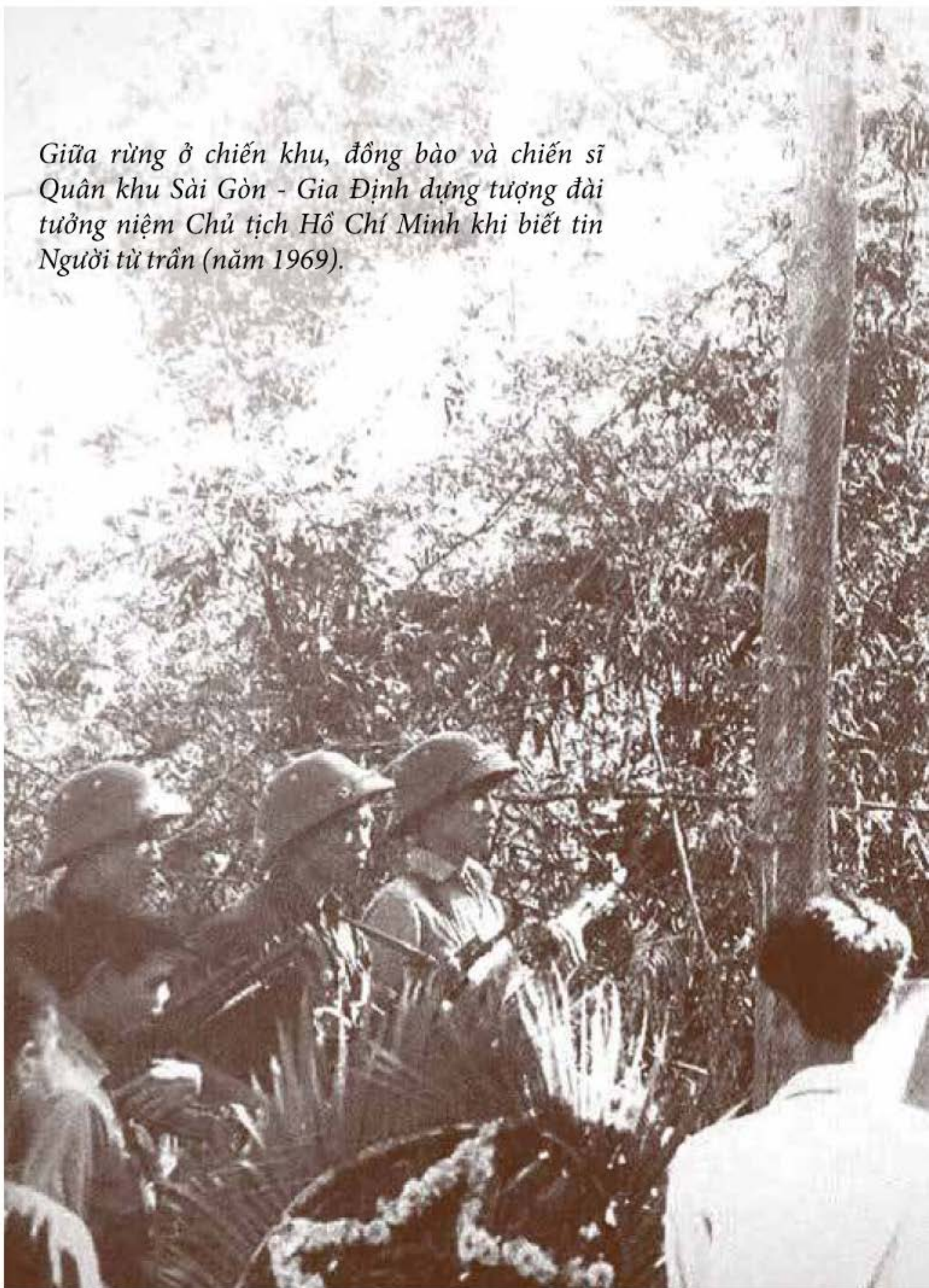
Vĩnh biệt chúng ta, BÁC HỒ có để lại cho Đảng ta, cho toàn thể đồng bào và chiến sĩ hai miền Nam Bắc một bản *Di chúc* lịch sử. Đó là những lời căn dặn cuối cùng của BÁC, là những tình cảm và niềm tin của BÁC đối với chúng ta ngày nay và các thế hệ mai sau.

Chúng ta hãy xứng đáng với BÁC hơn nữa!

Hãy nén đau thương, anh dũng phấn đấu, hăng hái vươn lên, đập bằng mọi trở lực, chông gai, quyết tâm đánh thắng hoàn toàn giặc Mỹ xâm lược, quyết tâm xây dựng chủ nghĩa xã hội thành công, thực hiện lời thề danh dự trong giờ phút vĩnh biệt thiêng liêng này!

**HỒ CHỦ TỊCH,
LÃNH TỤ VĨ ĐẠI, NGƯỜI THẦY KÍNH YÊU
CỦA ĐẢNG TA, CỦA DÂN TỘC TA,
ĐỜI ĐỜI SỐNG MÃI!**

*Giữa rừng ở chiến khu, đồng bào và chiến sĩ
Quân khu Sài Gòn - Gia Định dựng tượng đài
tưởng niệm Chủ tịch Hồ Chí Minh khi biết tin
Người từ trần (năm 1969).*

Mục lục

Lời Nhà xuất bản

7

Bút tích Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh

9

Nguyên văn các bản viết Di chúc của
Chủ tịch Hồ Chí Minh

21

Di chúc của Chủ tịch Hồ Chí Minh
công bố năm 1969

35

Điều văn của Ban Chấp hành Trung ương
Đảng Lao động Việt Nam

43

Chịu trách nhiệm xuất bản
Giám đốc - Tổng Biên tập
NGUYỄN THỊ THANH HƯƠNG

Biên tập : Trần Ban - Hoàng Hương
Sửa bản in : Hoàng Hà
Trình bày và Bìa : Nguyễn Ngọc Khôi

NHÀ XUẤT BẢN TỔNG HỢP THÀNH PHỐ HỒ CHÍ MINH

62 Nguyễn Thị Minh Khai, Quận 1, Thành phố Hồ Chí Minh

ĐT: (08) 38 296 764 - 38 256 713 - 38 247 225

Fax: 84.8.38222726 - Email: tonghop@nxbhcm.com.vn

Sách online: www.nxbhcm.com.vn

Ebook: www.sachweb.vn

NHÀ SÁCH TỔNG HỢP 1

62 Nguyễn Thị Minh Khai, Quận 1, TP. HCM ♦ ĐT: 38 256 804

NHÀ SÁCH TỔNG HỢP 2

86 - 88 Nguyễn Tất Thành, Quận 4, TP. HCM ♦ ĐT: 39 433 868

In số lượng 10.500 cuốn. Khổ 15 x 22cm.

XNĐKXB số: 1790-2014/CXB/01-171/THTPHCM.

QĐXB số: 98/Q Đ-THTPHCM EBOOK-2014 ngày 16/9/2014.

ISBN: 978-604-58-2779-6

Lưu chiếu Quý III năm 2014.